

О. П. Петрук

*Житомирський державний університет імені Івана Франка
Науковий керівник: канд. філол. наук, доцент кафедри
міжкультурної комунікації О. Ю. Андрушенко*

Розвиток лексичних одиниць на позначення засобів пересування в середньоанглійській мові

У статті проаналізовано системні та функціональні характеристики англійських іменників на позначення засобів пересування, класифікацію категорії засоби пересування у середньоанглійській мові

Дослідження лексичних груп і підсистем лексики із спільною предметно-понятійною віднесеністю мають у мовознавстві давню традицію. Науковцями одержані численні докази системної організації таких груп як у плані змісту, так і в плані вираження. Принцип класифікації слів за тематичними ідеями довів свою плідність у теорії мовознавства, в лексикології, в практиці лексикографії, а також у методиці викладання рідної та іноземної мов.

Положення про те, що мова є системою, було сформульовано Фердинандом де Соссюром. Системний підхід до явищ мови дає можливість їх глибшого пізнання. Лексична система, що є словниковим фондом мови, в історії науки достатньо добре вивчена.

Розглянемо словниковий фонд середньоанглійської мови на прикладі класифікації категорії засоби пересування. Засоби пересування становлять важливу частину матеріальної культури. За їх допомогою люди завжди підтримували між собою

економічні, політичні, виробничі, культурні і побутові відносини, заселяли й освоювали нові території.

Транспорт – сукупність засобів, призначених для переміщення людей, вантажів, сигналів і інформації з одного місця в інше. У статті розкривається поняття транспорту саме в цьому значенні. Термін *транспорт* походить від лат. *транс* ("через") и *portare* ("нести").

Примітивні транспортні засоби пересування з'явилися ще за часів первіснообщинного ладу. З розвитком виробничих сил і внаслідок суспільного поділу праці розвивались і вдосконалювались транспортні засоби. Види і структура транспортних засобів залежали від географічних та історичних умов, виробничо-господарської діяльності населення, вироблених протягом століть народних традицій. Їх стан відображав загальний рівень розвитку продуктивних сил відповідного часу. Традиційно залежно від способу пересування транспорт поділяють на дві великі групи: водний і сухопутний.

Водний транспорт – найдавніший вид транспорту. Щонайменше до появи трансконтинентальних залізниць (друга половина 19 століття) залишався найважливішим видом транспорту. Навіть найпримітивніше парусне судно за добу долало у чотири-п'ять разів більшу відстань, ніж караван.

Морський транспорт здійснює перевезення вантажів і пасажирів океанами, морями і морськими каналами. Здавна людство використовувало вітрильники. Потім з'явилися судна [3].

Серед водних засобів пересування найчастіше вживають такі: "човен" – *far-cost*, також *fare-*, *fer-*. Пор.: двн.-ісл. *far-kostr boat*; пор. також ср.-англ. *fare-cost*; "корабель", *shipes*, *sheppes*, *shippus*, *shippen* (двн.-англ. *scip*, *scyp*); "баржа" – *lighter(e)* (також *litere* від *lighten*) [1]. Досить часто згадані лексеми вживаються при описі воєнних подій.

Гужовий транспорт – транспорт, що рухається силою м'язів тварин: коней, верблюдів, волів, буйволів, лам, віслюків, оленів, слонів, собак. Розрізняють в'ючний – тварина безпосередньо несе вантаж; тягловий – тварина упряжена у віз, сани, бричку, екіпаж. Зазвичай, як в'ючних використовують великих копитних тварин [2].

Серед таких засобів пересування найпоширенішими є: "тягловий кінь" – *aver*, також *haver* (двн.-англ. *eafor* 'draft horse; a tenant's obligation to transport goods', також англ.-норм. *aver* & лат.

av(e)ra, affrus; fot-aver, пор. ср.-англ. *aver* property, двн.-шотл. *aver*, від AF *aver* (CF *avoir*); "кінь для перевезення вина" – *botel*, також *botell(e), bottell*, пор. також двн.-франц. *boteille, botele* тощо [3].

До наземних засобів пересування належить автомобільний транспорт (особистий та громадський). Найпоширенішими лексемами є: "автомобіль" – *kār*, діалект. також *kōr, kyār*, арх.: *carriage, chariot*, ср.-англ. *carre*, від англ.-франц., від лат. *carra*; пор. також двн.-ісл. *carr*; лаб. *curre* (перша згадка 14 століття); "велосипед" – *bīsikəl*, фр. від *bicycle* (1863), "сани" – *sled(de)*, також *slde*, (N) *sleid*. ср.-нідерл., ср.-н.-нім. *slide, sledde*; пор. діал. суч. англ. *slead*.

Дрібні речі, їжу, ягоди, фрукти, городину часто переносили вручну. Для цього, наприклад, слов'яни використовували глиняний ("глечики", "гладишки", "баньки") і дерев'яний ("коновки", "близнята") посуд, різні корзини ("верейки", "сапети"), луб'яні кошики ("кузеньки"), шкіряні і полотняні торби ("тайстри", "шабети"), з домотканого полотна обруси і міхи та ін [2]. В середньо англійській мові аналогами таких лексем є: "діжа" – *trough*, також *troughe, trough, trouh(e, trouht, trouth, trou, trowe(gh), trogh(e), troght, trothe* від двн.-англ. *trog, troh*; "коробка" – *bekerel*, також *bikerell*, двн.-франц. *becquerolle*; "бочка" – *rubbour* [3].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрущенко О. Ю. Вступ до германського мовознавства. – Житомир: ЖДУ, 2010. – 178 с.
2. Вікіпедія – вільна енциклопедія. Стаття "Транспорт" [електронний ресурс] // Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Транспорт>
3. Middle English dictionary [електронний ресурс] // Режим доступу: <http://quod.lib.umich.edu/m/med/structure.html>